

Daniel Rydberg
Fiskeenheten
010-223 63 59
daniel.rydberg@lansstyrelsen.se

Havs- och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Redovisning av insatser för fisketillsynen i Jönköpings län 2018

Bakgrund

Föreliggande PM är en av Länstyrelsen i Jönköpings län kortfattad redovisning av fisketillsynen i Vättern och dess förutsättningar och resultat under året 2018. Kvantitativa uppgifter såsom antal förordnanden, beslag etcetera har redovisats i en årlig fisketillsynssammanställning i den nationella databasen för åtgärder i vatten (ÅIV, 2019-02-05). Vissa av dessa kvantitativa uppgifter framgår även i detta dokument.

Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev ska genomförda insatser för fisketillsynen redovisas till Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Redovisningen ska enligt anvisningarna från HaV ske i den nationella databasen för åtgärder i vatten samt som ett kortfattat PM, där kvalitativa uppgifter om tillsynen och dess förutsättningar och resultat under det gångna året ska återges. Redovisningarna ska lämnas senast 1 februari 2018.

Fisketillsyn Vättern 2018

Fisketillsynen i Vättern bedrivs av länsstyrelserna gemensamt runt sjön med personal från Länstyrelsen i Jönköpings län. Utöver detta tillkommer även frivilliga, icke avlönade förordnade tillsynsmän i Vätterns tillflöden. Under verksamhetsåret 2018 återfanns 9 förordnade tillsynsmän för hela Vättern, motsvarande siffra för tillflödena var 5 stycken. Utöver detta fanns även 4 förordnanden som enbart omfattade vissa delar av Vättern. Förordnanden för enstaka tillflöden fanns också enstaka tillflöden och dessa uppgick till 6 stycken. Förutom ovanstående finns även så kallade lekfiskräknare, spridda över ett förhållandevis stort geografiskt område, från sjöns södra till norra del, vilka noterar lekfiskaktiviteten i Vättern tillflöden. Denna lekfiskregistrering sker såväl på våren (harr) och på hösten (öring). Lekfiskräknarna fyller, förutom sin funktion som datainsamlare, även en viktig roll som informatörer vilka rapporterar oegentligheter till Länstyrelsens fisketillsyn under gällande fredningstider.

I och med att den nya förvaltningsplanen för fisk- och fiske i Vättern antogs under 2017 tar nu fisketillsynen i viss mån avstamp utifrån detta dokument. Specifika och mätbara mål finns framtagna och ska delvis vara riktgivande

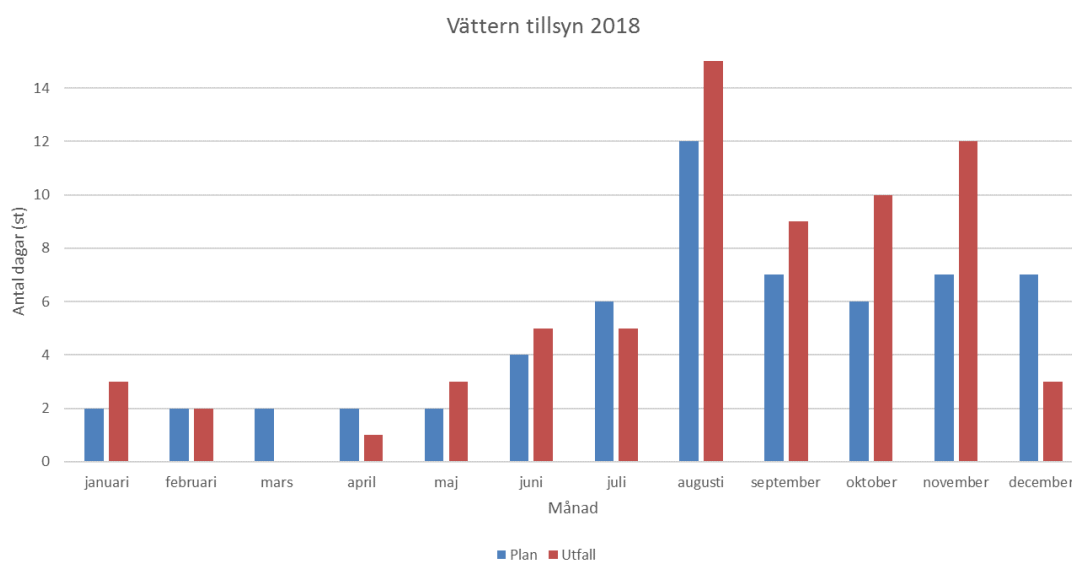
för tillsynsverksamheten. Mål för fisketillsynen framgår i tabellen nedan (tabell 1).

Tabell 1. Mål för fisketillsynen i den reviderade förvaltningsplanen för fisk- och fiske i Vättern, Vätternvårdsförbundets rapport nr 127.

MÅL	INDIKATOR	MÅLVÄRDE
Fisketillsynen ska vara professionell och effektiv	<i>Antal kontroller per tillsynstillfällen</i>	<i>Antal kontroller per tillsynstillfälle ska minst vara lika eller högre jämfört med jämförelseperioden (19 st/tillfälle).</i>
Bibehålla en rationell och långsiktig hållbar fisketillsyn	<i>Utveckling över tid av antal fisketillsynstillfällen per år utförda av Länsstyrelsen</i>	<i>Antal tillsynstillfällen ska vara minst lika många eller fler jämfört med föregående 5 år (65 st/år genomsnitt).</i>
Utbilda fler tillsynsmän med inriktning på landningskontroller	<i>Summan av antalet förordnanden kopplat till landningskontroller vid Vättern</i>	<i>Antal förordnanden kopplat till landningskontroller ska uppgå till minst 16 innan 2022.</i>
Utbilda andra myndigheter om Vättern	<i>Utbildningstillfällen för andra myndigheter om biologin i Vättern, fiskförvaltning och regelverk.</i>	<i>Antalet utbildningstillfällen ska vara minst 2 tillfälle per år.</i>
Högre regelefterlevnad	<i>Antal anmärkningar och polisanmälningar per tillsynstillfälle</i>	<i>Kvoten för anmälningar och anmärkningar ska fortsätta minska.</i>
Fler fällande domar där det bedöms som rimligt	<i>Andel anmälningar som leder till fällande domar i de fall det bedöms som rimligt.</i>	<i>Alla anmälningar ska leda till fällande domar i de fall det bedöms rimligt.</i>
Aktivt arbeta med informationsspridning	<i>Antal aktiva insatser för att sprida information kopplat till fisketillsynen</i>	<i>Minst lika eller fler insatstillfällen jämfört med föregående 5 år.</i>

Plan och utfall

I likhet med tidigare år prioriterades tillsynen på Vättern högt inom ramen för ordinarie verksamheten där ambitionen var att vidmakthålla den omfattande operativa tillsynstiden bedriven på sjön. Tillsynsplanen för verksamheten 2018 beslutades och fastställdes slutligt den 28 maj 2018 i den för samförvaltning Vättern specifika arbetsgrupp för fisketillsyn. Utfallet av faktisk tillsyn blev sammantaget 67 tillfällen vilket är 8 fler än vad som planerats (figur 1). Som en effekt av andra genomförda undersökningar på Vättern såsom kräft- och rödinglekprovfiske finns en del av de 8 stycken fler tillsynstillfällen att finna i dessa undersökningar. Att kombinera exempelvis biologiska undersökningar som i fallet ovan med operativ fisketillsyn innebär en kostnadseffektiv verksamhet med många synergieffekter.

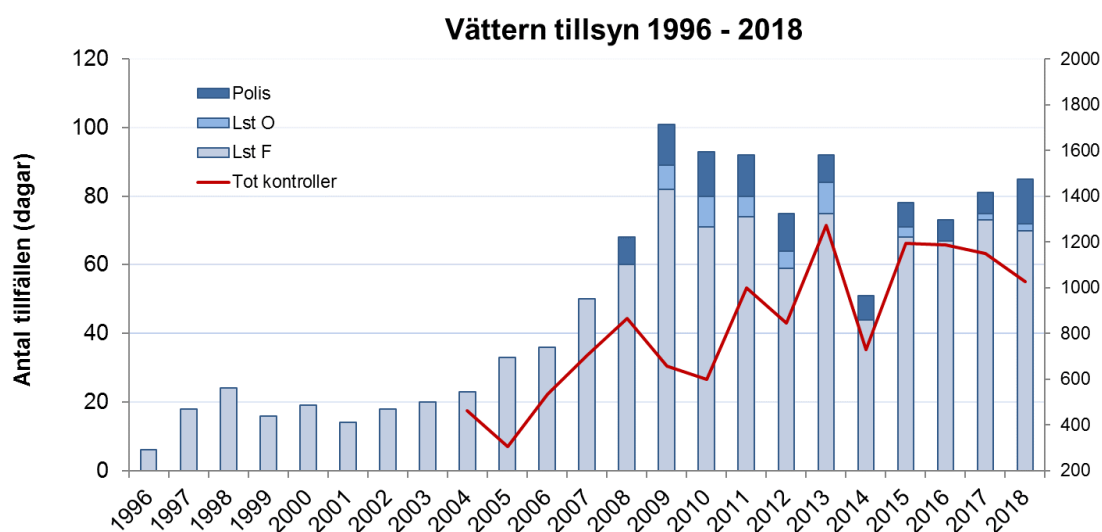

Figur 1. Fisketillsynsplan 2018, planerade dagar respektive utfall av faktisk operativ fisketillsyn i Vättern och dess tillflöden.

Under den mest intensiva tillsynsperioden, vilken sammanfaller med allmänhetens kräftfiske (augusti och september), var antalet tillsynstillfällen fler än planerat. Under december månad var utfallet lägre än det planerade. Anledningen till detta står främst att finna i en viss planerad återhållsamhet med tanke på den på årsbas redan genomförda tillsynsinsatsen. Höstmånaderna karaktäriseras ofta av mycket hårda vindförhållanden. Trots detta kunde fisketillsynen genomföras och de något fler tillfällena under oktober och november kan hänföras det rödinglekprovfiske som företogs under hösten 2018. Tillsynsåret 2018 får sammantaget anses som godkänt då närvaron på sjön varit hög i samband med de perioder då flest regelöverträdelser av gällande regelverk äger rum.

Antal tillsynstillfällen

I figur 2 framgår antal tillsynstillfällen mellan åren 1996–2018 samt totala antalet kontroller (personer, båtar och redskap). Under 2018 gjordes totalt 1026 kontroller varav (168) 236 utgjordes av redskap, (318) 249 av båtar och resterande 541 av personer. Andelen båtar och personer är något lägre än föregående år. Dock ska det påpekas att det aldrig tidigare kontrollerats så många personer och båtar som under 2017. Andelen kontrollerade redskap låg i var fler än 2018 och låg i nivå med vad som kontrollerats under den senaste 5-årsperioden.

Figur 2. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2018 inklusive totala antalet kontroller (röd linje) avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Under en del av året förstärks vanligen tillsynen på Vättern med båt och personal ifrån Västra Götalands län. Detta har tidigare skett, främst under den tid då allmänheten har rätt att bedriva kräftfiske på allmänt vatten. Detta utbyte är ömsesidigt varför fisketillsynspersonal från Jönköpings län (i vissa fall även båt) periodvis deltar i fisketillsynen i Västra Götalands län. Under 2018 skedde denna handräckning avseende Vättern (båt samt personal) vid 2 tillfällen.

Figur 3. Vätterns yta är stor. Samarbetet vid allmänhetens kräftfiske i Vättern är ett sätt att effektivisera fisketillsynen under den tid på året då flest regelöverträdelser sker. Samarbetet ger även möjligheter till erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling (Foto: Daniel Rydberg).

Allmänhetens fria kräftfiske är omfattande under ovan beskriven period varför denna assistans bedöms som mycket betydelsefull. Även framgent kvarstår således behovet varför Länsstyrelsen kommer arbeta för att upprätthålla detta utbyte. Glädjande deltog, liksom tidigare år, sjöpolis från Västra Götaland under perioden som förutom att bedriva fisketillsyn även kontrollerade andra områden inom sin verksamhet, exempelvis nykterhet. Under 2018 gästades Vättern av sjöpolis från Göteborg vid 2 helger (totalt 7 dagar). Samarbetet med sjöpolis har under 2018 varit fortsatt mycket bra och ger tillsammans med handräckningen från Västra Götaland den vidd av fisketillsyn som kan anses vara en absolut ”nedre gräns” vid allmänhetens kräftfiske. Generellt bedöms resurserna vara tillräckliga men under allmänhetens kräftfiske kvarstår problem, inte minst för de licensierade yrkesfiskarna i sjön.

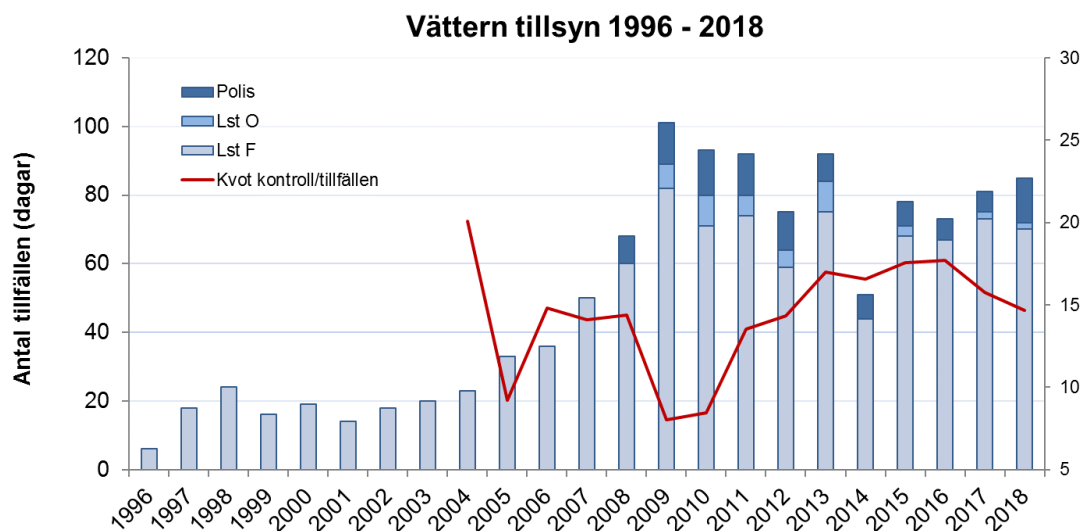
Uppgifter från yrkesfisket gör gällande att allmänhetens fiske efter kräfta är startskottet för merparten av de problem som kan associeras till skadegörelse och tjuvvittjningar. 2018 karaktäriserades av en under vår, sommar och höst mycket varm väderlek. Detta innebar att yrkesfiskarnas fiske efter kräfta, på grund av varmare vatten, kunde starta tidigare än föregående år. Detta gav fiskarna ett tämligen gynnsamt arbetsklimat i början på kräftfiskesäsongen utan större problem med stölder och tjuvvittjningar.

Figur 4. Kräftorna i Vättern är eftertraktade både bland yrkesfiskare, fritidsfiskare och tjuvfiskare (foto: Daniel Rydberg).

I och med handlingsprogrammet för signalkräfta kommer allmänhetens fria kräftfiske att beröras. Oavsett om detta skalas ner till färre helger bedöms ovanstående samarbete och omfattning vara eftersträvansvärt och då med förhoppning om ett ökat deltagande från Västra Götaland i form av båt inklusive personal. När handlingsplanen kommer är ännu inte klart och frågan kvarstår således om allmänhetens kräftfiske på Vättern kommer beröras under 2019. Länsstyrelsen fortsatta målsättning är att vidmakthålla och effektivisera fisketillsynen i samband med allmänhetens kräftfiske,

något som blir än viktigare i och med de förändringar som handlingsprogrammet för signalkräfta kan komma att medföra.

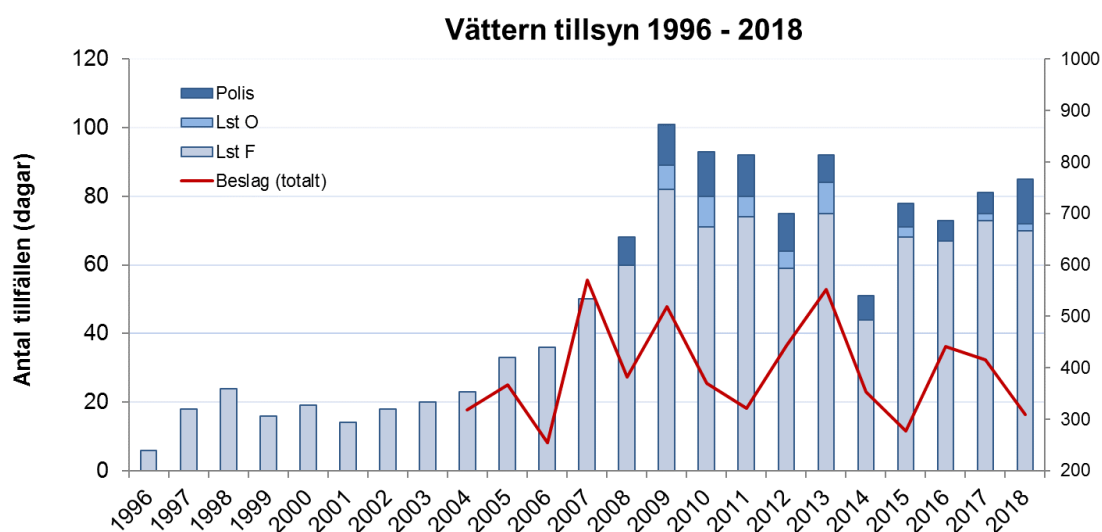

Figur 5. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2018 inklusive kvot för antal kontroller per tillsynstillfälle (röd linje) avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

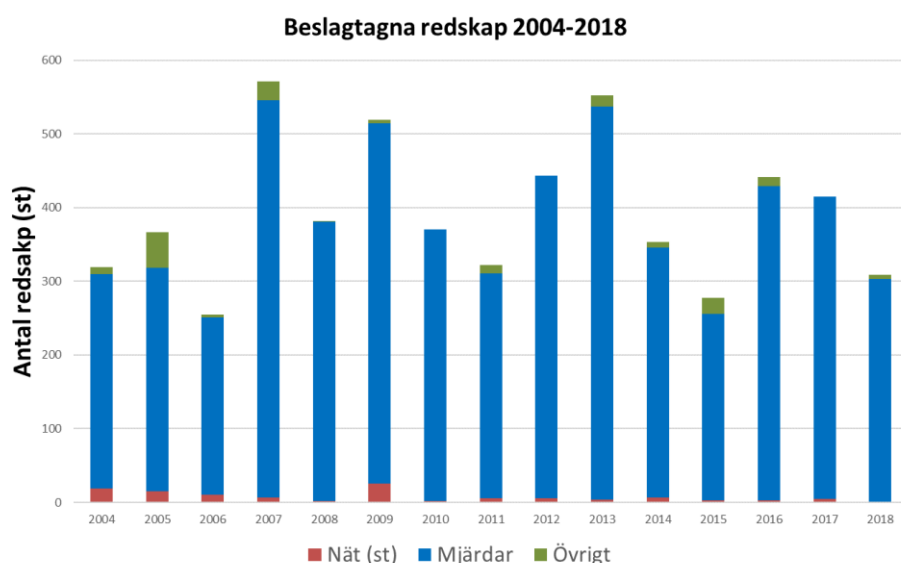
I figur 5 framgår kvoten för antalet kontroller per tillsynstillfälle under perioden 2004–2018. Med denna som mått för tillsynens effektivitet så ligger resultatet från 2018 (14,7) något lägre sett till de föregående tre årens medelvärde (17,0). Minskningen står sannolikt att finna i att det under året kontrollerades något färre antal redskap.

Beslag, polisanmälningar och anmärkningar

Antal beslag av redskap under 2018 var lägre jämfört med tidigare år (figur 6) vilket eventuellt kan vara en effekt av bättre regelefterlevnad. Det kan också tyda på ett mer utstuderat tillvägagångssätt bland de som bedriver ett tjuvfiske.

Figur 6. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2017. Röd linje illustrerar antal beslagtagna redskap avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

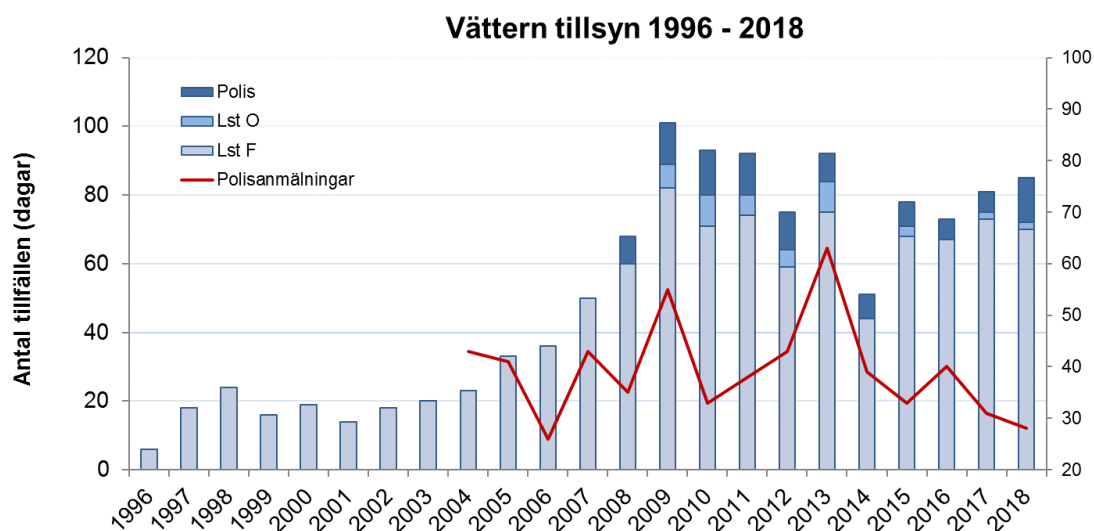

Figur 7. I figuren framgår antalet beslagtagna redskap nedbrutet på nät, kräftmjårdar samt övriga redskap. Övriga redskap omfattas av exempelvis sumpar, sportfiskeutrustning såsom fiskesjö inklusive fiskerulle etcetera.

Merparten av de beslag som gjordes vid operativ fisketillsyn 2018 bestod liksom tidigare år av kräftburar (98 %). Antal beslagtagna redskap framgår i figur 6. Under de 5 föregående åren har antalet beslag av nät varit låg (medel 4,4). 2018 var det första året då inga nät beslagtogs.

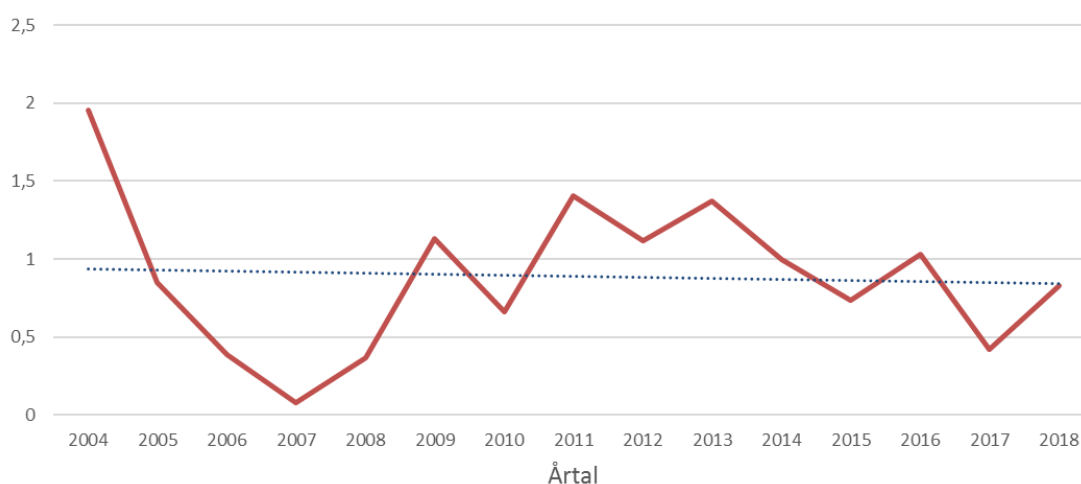
Liksom föregående år fortsätter antalet polisanmälningar att minska. Antalet är det näst lägsta sett till den 14-års period som statistik samlats in gällande

den operativa fisketillsynen i Vättern. Detta skulle eventuellt kunna vara en effekt av att tjuvfiskeredskap sänks ner i vattnet och är svåra att detektera (figur 8).

Figur 8. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2017. Röd linje illustrerar antal polisanmälningar där Länsstyrelsen i Jönköpings län står som målsägande. Tillkommer gör de anmälningar som yrkesfiskare, enskilda fiskerättsägare och sjöpolis gör.

Kvot anmärkningar/tillfällen

Figur 9. I figuren framgår kvoten avseende antalet anmärkningar per tillfälle för fisketillsynen på Vättern mellan åren 2014–2018.

Från att ha minskat under 2017 ökade kvoten anmärkningar per tillsynstillfälle något under 2018. Anmärkningar genereras till största del av dålig utmärkning redskap. Fisketillsynen kan konstatera att just utmärkning av utestående redskap, såväl hos allmänhet men också hos yrkesfiskare,

blivit betydligt bättre under senare år. Detta var tidigare en tämligen vanlig orsak till att erhålla anmärkning. Vad denna ökning består i ska därför vara osagt. Studeras i stället kvoten gällande anmälningar per tillfälle så minskade denna.

De under senare år riktade informationsinsatserna via olika media såsom tv och radio men också vid direktkontakt med fritidsfiskare samt redskapshandlare har gett ett märkbart resultat och då i positiv riktning. En bred informationsinsats inför allmänhetens kräftfiske är nu en väl inarbetad rutin.

Figur 10. På bilden framgår ett av många beslag på Vättern som senare renderade i en polisanmälan (Foto: Michael Bergström).

Ny båt och andra tekniska hjälpmedel

Det råder inget tvivel om att den nya båten som sjösattes 2017 fortsätter att röna framgångar. Fjädrande och stötdämpande stolar och gummiupphängd hytt, detaljerna är otaliga vilka sammantaget lyfter och underlättar arbetet vid operativ fisketillsyn. Båten innebär att arbetsmiljön har tagit åtskilliga kliv i rätt riktning.

Figur 11. Ny båt ger nya möjligheter men också en bättre arbetsmiljö. (foto: Carina Nilsson).

Förutom ny båt har även andra tekniska möjligheter visat sig högst applicerbara utifrån ett fisketillsynsperspektiv. Möjligheten till att använda UAS, drönare i vardagligt tal, har undersökts och testats inom den operativa fisketillsynen. Eftersom det tillstånd som Länsstyrelsen erhållit från Transportstyrelsen i viss mån begränsar aktionsradien anses inte den största nyttan vara övervakning utan istället eftersök av redskap på grundare vatten. Till följd av Vätterns siktdjup finns goda möjligheter att upptäcka exempelvis icke utmärkta alternativt förlorade redskap på grundare områden. Genom att addera ett polariserande filter på kameran kan redskap lokaliseras på ett mycket effektivt sätt. Tekniken förutsätter dock tämligen skonsamma vindförhållanden för att möjliggöra identifikation av redskap från luften och vidare ner i vattnet.

Utöver ovanstående har Länsstyrelsen under 2018 även nyttjat en undervattensdrönare med mycket gott resultat (figur 12). Nyheten om en undervattensdrönare fick stort genomslag även på ett nationellt plan vilket lett till att andra myndigheter och organisationer inhandlat samma typ alternativt snarlika produkt. Den teknik som nu finns tillgänglig möjliggör en än effektivare operativ fisketillsyn samtidigt som tekniken kan nyttjas inom andra verksamhetsområden exempelvis biologiska undersökning eller räddningsinsatser. Länsstyrelsen har ett som tidigare nämnt nära samarbete med sjöpolis men också med sjöräddningen vilket gör att tekniken finns tillgänglig vid exempelvis eftersök av personer som förolyckats på sjön. Undervattensdrönaren har ett djupgående på 100 meter vilket gör att stora delar av Vätterns botten täcks in.

Figur 12. T.v. Bild tagen med undervattensdrönare. Vätterns klara vatten skapar goda förutsättningar för att detektera redskap. Möjligheterna är flera då både drönare under som över vattnet nu finns att tillgå (Foto: Michael Bergström, Daniel Rydberg).

Information

Generellt kan fisketillsynen i Vättern och dess tillflöden 2017 sammanfattas med att regelefterlevnaden varit god. Detta är troligen en effekt av den under senare år omfattande informationsspridningen som skett i flera olika typer av mediala forum. Fisketillsynen i Vättern är ofta frekvent förekommande i radio men också i [tv](#). Inslag sker främst i samband med allmänhetens kräftfiske i Vättern. På det stora hela var den massmediala bevakningen 2017 i nivå med tidigare år. Under Länsstyrelsens årliga tillsynsvecka gjordes också särskilda satsningar på fisketillsynen.

Under 2018 har Länsstyrelsen deltagit i, och haft en fortsatt aktiv roll i samverkansforumet "Fisketillsyn Väst" vilket representeras av bland annat Havs- och Vattenmyndigheten, sjöpolis, länsstyrelserna i Värmland, Halland, Västra Götaland och Jönköpings län, Kustbevakning och särskilt inbjudna, till exempel åklagarkamrar. Länsstyrelsen anser att detta informationsforum även fortsättningsvis bör ha en hög prioritet för att ensa och diskutera fisketillsynsrelaterade frågor inom berört geografiskt område.

Arbetet med att sprida information om hemsidan www.svenskafiskeregler.se har fortsatt genom att delge sådan information till de fiskande som kontrollerats.

Yrkesfiskets problem och särskild insats mot organiserat yrkesfiske

Fisketillsynen gör, utefter samtal och observationer, bedömningen att problem med stölder och skadegörelse av redskap men också fångst (kräftfiske) hos såväl yrkesfiskare som andra fiskande förekommer. Flera signaler pekar på att det finns en omfattande verksamhet som inte deklarerats eller redovisas på något sätt. Såväl Länsstyrelsen som Vätternvårdsförbundet har via yrkesfisket och dess representanter uppmärksammat på detta bland annat genom skrivelser. Länsstyrelsen har dock inget mandat att agera i frågan. Här krävs ökad samverkan mellan skattemyndighet, polis och åklagare. Med anledning av detta och på initiativ

av Vätterns yrkesfiskare påbörjades ett projekt tillsammans med berörda myndigheter under 2018 för att på bredare front försöka stävja denna verksamhet, ett projekt som även löper under 2019. Förutom Länsstyrelse och yrkesfisket ingår även polis och skattemyndigheten.

De resurser som länsstyrelserna har till sitt förfogande bedöms som tillräckliga. I anslutning till, samt under allmänhetens kräftfiske vore det dock önskvärt att fler operativa enheter fanns tillgängliga för att bedriva en behovsanpassad och effektiviserad operativ fisketillsynsverksamhet. Detta omfattar även fisketillsynsmän i hamnar. Detta kan ske genom att utöka det samarbetet som redan idag sker med länsstyrelsen i Västra Götalands län. Vidare bör Länsstyrelsen arbeta för att bibehålla den relation som idag finns med sjöpolis och polis runt Vättern

Daniel Rydberg
fiskerikonsulent

Michael Bergström
fisketillsynsman

Kopia till:

Länsstyrelserna runt Vättern (Länsfiskekonsulenter)
Friederike Ermold, Vätternvårdsförbundet
Tillsynsgruppen, Samförvaltning Vättern (Alf Hultqvist, Lars-Eric Andersson, Ingvar Thorsholen, Rolf Gustavsson)
Jonny Ståhl, ordförande Vätterns yrkesfiskareförbund.